

Absztrakt

Jelen kutatás célja annak vizsgálata, hogy a nem, az életkor és a szülők iskolázottsága milyen relatív hatással van az emfatikus artikulációra és más nyelvi változókra a jordániai arab nyelv adzslúni nyelvjárását (AJA) beszélő gyermekek és serdülők körében. A vizsgálatot az indokolja, hogy elvégzésével választ kaphatunk arra, hogy a szociális és nyelvi változók kölcsönhatása következetesen és érdemben befolyásolja-e az emfatikus artikulációt ebben az alulkutatott nyelvváltozatban. Ehhez 40 anyanyelvi beszélővel készült hangfelvétel nem, életkor és szülői iskolázottság szerinti egyenlő eloszlásban (20 fiú és 20 lány, 20 gyermek és 20 serdülő, 20 felsőfokú és 20 felsőfok alatti). A résztvevők három listát olvastak fel CVC felépítésű minimális párokból, amelyek mindegyike egy-egy fonémikus kontrasztnak felelt meg (pl. /tʃ/-/t/). A hordozómondatokba ágyazott stimulusokat háromszor ismételték, így minden egyes beszélő 90 tokent produkált ($96 \times 40 = 3840$). Az akusztikai mérések magukban foglalták a réshangok zöreijének időtartamát (FD), a zöngétlen zárhangok zárszakaszát (SC), a zöngétlen zárhangok zöngéindítási idejét (VOT), a magánhangzók időtartamát (VD), valamint a célmagánhangzók első három formánsának frekvenciáját (F1–F3) (/æ, a:, ʊ, u:, ɪ, i:, ɔ:, e:/). Az eredmények több szignifikáns kölcsönhatásra világítottak rá az emfatikus képzés és más nyelvi, valamint nyelven kívüli változó között. Jelesül, az emfatikusság akusztikailag erőteljesebb zárhang környezetében, mint réshang mellett, és arányos az emfatikus mássalhangzó pozíciójával. Az elemzés azt is kimutatta, hogy az emfatikusság prominensebb alsó magánhangzók környezetében, mint elől vagy hátul képzett magánhangzók mellett, továbbá nagyobb mértékben van jelen rövid magánhangzók, mint hosszúakon. A vizsgálat kulcsfontosságú szociális kölcsönhatásokat is feltár: az emfatikusság erőteljesebb a fiúk beszédében, mint a lányokéban, valamint nagyobb mértékű a serdülők, mint a gyermekek beszédében. A szülői iskolázottság hatása minimális, és csak az emfatikusság, a nem, az életkor és a szülői iskolázottság közötti interakcióban figyelhető meg, ami arra utal, hogy hatása a nemtől és az életkortól függ. Az interakció azt mutatta ki, hogy kizárólag a serdülő lányokra hat jobban a szülők iskolázottsága, szemben fiú társaikkal; azok a lányok, akiknek szülei magasabb (felsőfokú) végzettséggel rendelkeznek, kisebb fokú emfatikusságot produkálnak, mint azok, akiknek szülei alacsonyabb (felsőfok alatti) végzettségűek. Továbbá, az értekezés más statisztikailag szignifikáns kölcsönhatásokat is kimutat az emfatikusság és más nyelvi, illetve nem nyelvi változók között.

Kulcsszavak: emfázis, adzslúni jordániai arab, akusztikus fonetika, zöngéindítás, formánsfrekvenciák